

Konsekvensutredning avseende Skolverkets förslag till ändrade programstrukturer för de nationella yrkesprogrammen i gymnasieskolan med anledning av ökade möjligheter till grundläggande behörighet på alla yrkesprogram

Syftet med regleringen

Syftet med de föreslagna ändringarna som här remitteras är att uppdatera programstrukturerna för yrkesprogrammen så att de stämmer överens med de nya bestämmelserna i skollagen och gymnasieförordningen.¹

Bakgrund

Riksdagen har beslutat om ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogrammen

Den 6 april i år beslutade riksdagen om ökade möjligheter till grundläggande behörighet på alla nationella yrkesprogram i gymnasieskolan. Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2023 och tillämpas första gången på utbildning som påbörjas höstterminen 2023. I den beslutade propositionen *Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram* (prop. 2021/22:94) anges att syftet med förändringen är att göra yrkesprogrammen mer attraktiva för elever som inte bestämt sig för om de vill studera vidare efter gymnasieskolan eller inte. För att öka yrkesprogrammets attraktionskraft är det enligt regeringen angeläget att utbildningarna ger eleverna många valmöjligheter efter gymnasieskolan. Regeringen konstaterar i propositionen att elever på yrkesprogram visserligen redan har rätt att läsa det som krävs för grundläggande behörighet², men att det inte alltid fungerar i praktiken. Regeringen påtalar att det konstaterades i Gymnasieutredningen att det visat sig vara svårt för många att realisera denna rättighet i praktiken, till exempel på grund av schema-krockar i samband med arbetsplatsförlagt lärande. Detta leder till att många elever väljer bort grundläggande behörighet. Regeringen bedömer att förslaget om att yrkesprogrammen ska innehålla det som krävs för att eleverna ska uppnå grundläggande behörighet kommer att medföra att skolorna på ett tidigare stadium måste ta tag i dessa typer av planeringsproblem. Därmed ökar elevernas faktiska möjligheter att läsa det som behövs för att de ska uppnå grundläggande behörighet.

I propositionen lyfts att elever som väljer ett yrkesprogram ska kunna känna sig helt säkra på att de dels har möjlighet att söka jobb där arbetsgivaren ställer krav på yrkeskunnande, dels kan gå vidare till högre studier.³ Av propositionen framgår att

¹ Bilaga 2 till skollagen, bilaga 1 till gymnasieförordningen och 4 kap. 23 § gymnasieförordningen.

² Utöver det som krävs för yrkesexamen, kurserna svenska 2 och 3 eller svenska som andraspråk 2 och 3 samt engelska 6.

³ Prop. 2021/22:94, s. 20.

alla yrkesprogram ska innehålla det som krävs för att eleverna ska uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå. Det innebär att alla yrkesprogram ska innehålla ämnena svenska eller svenska som andraspråk och engelska i den omfattning som krävs för att eleverna ska uppnå sådan behörighet. Kurser i dessa ämnen ska således finnas i varje yrkesprogram grundupplägg i den omfattning som krävs för grundläggande behörighet, och läggs därför till de gymnasiegemensamma ämnena i skollagen för de nationella programmen i gymnasieskolan.⁴ För att säkra elevens rätt att både läsa det som krävs för grundläggande behörighet och fördjupa sig i sitt yrkeskunnande, ökar yrkesprogrammets omfattning i sitt grundupplägg. Yrkesprogrammen barn- och fritidsprogrammet, hotell- och turismprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet utökas till 2 700 gymnasiepoäng och övriga yrkesprogram utökas till 2 800 gymnasiepoäng.

Elever kan välja bort kurser för grundläggande behörighet

Av propositionen framgår vidare att elever som vill fokusera på programmets yrkesinriktning och inte är intresserade av att läsa in grundläggande behörighet, ska ha möjlighet att välja bort detta. En elev som har klarat av ett fullständigt program i gymnasieskolan kommer därmed att ha betyg i en omfattning om 2 500–2 800 gymnasiepoäng enligt en individuell studieplan. Detta innebär att eleverna på yrkesprogrammen även fortsättningsvis kommer att ha möjlighet att läsa ett yrkesprogram inom ramen för 2 500 gymnasiepoäng. Vidare framgår av propositionen att dagens möjligheter för elever att läsa de ämnen i den omfattning som krävs för grundläggande behörighet som individuellt val ska kvarstå. Möjligheten för huvudmän att erbjuda elever att läsa det som krävs för grundläggande behörighet inom ramen för programfördjupningen ska också finnas kvar. Därmed kommer även dagens möjligheter att uppnå grundläggande behörighet inom ramen för 2 500 gymnasiepoäng att finnas kvar. Enligt regeringen ska det dock vara elevens eget val om det individuella valet eller programfördjupningen ska användas till att läsa det som krävs för grundläggande behörighet eller användas till annat som huvudmannen erbjuder.⁵ I de nya bestämmelserna i skollagen⁶ anges att elever på yrkesprogrammen får välja bort delar av det som krävs för grundläggande behörighet enligt vad som framgår av bilaga 2 till skollagen. Vidare anges i nya bestämmelser i gymnasieförordningen att en elev på ett yrkesprogram får välja bort kurserna svenska 2 och 3, eller svenska som andraspråk 2 och 3, och engelska 6. En elev på barn- och fritidsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet får dock inte välja bort kurserna svenska 2 eller svenska som andraspråk 2. En elev på hotell- och turismprogrammet får inte välja bort kursen engelska 6.⁷ Elever på yrkesprogram som enligt de nya bestämmelserna inte får välja bort någon av kurserna ovan läser redan i dag dessa kurser obligatoriskt, men inom ramen för det programgemensamma utrymmet. I de nya bestämmelserna anges att en elev som får och vill välja bort en kurs

---

⁴ Bilaga 2 till skollagen i den lydelse som träder i kraft den 1 januari 2023 (se SFS 2022:275) och 4 kap. 23 § gymnasieförordningen.

⁵ Prop. 2021/22:94, s. 26 ff.

⁶ 16 kap 3 § skollagen i den lydelse som träder i kraft den 1 januari 2023, se SFS 2022:275.

⁷ 4 kap. 23 § gymnasieförordningen i den lydelse som träder i kraft den 1 januari 2023, se SFS 2022:1105.

för grundläggande behörighet i den gymnasiegemensamma delen ska anmäla det till rektorn senast vid utgången av terminen före den termin kursen ska påbörjas.⁸

Beskrivning av de föreslagna ändringarna

Kurser för grundläggande behörighet läggs till i den gymnasiegemensamma delen av programstrukturerna

Skolverkets föreslagna ändringar i de remitterade föreskrifterna (programstrukturerna för yrkesprogrammen och yrkesdansarutbildningen) är följdändringar till de ändringar som gjorts i bilaga 2 till skollagen.⁹ Enligt de nya bestämmelserna i skollagen om poängplanen innehåller ett yrkesprogram i den gymnasiegemensamma delen 300 gymnasiepoäng svenska eller svenska som andraspråk och 200 gymnasiepoäng engelska. Av 4 kap. 23 § gymnasieförordningen framgår vidare att yrkesprogrammen ska innehålla kurserna svenska 2 och 3, eller svenska som andraspråk 2 och 3, och engelska 6. Skolverket föreslår därför att kurserna svenska 2 och 3, svenska som andraspråk 2 och 3, och engelska 6 läggs till i den delen av programstrukturen som anger de ämnen och kurser som är gymnasiegemensamma för programmet.

En upplysning läggs till i 2 § om elevens rätt att välja bort kurser för grundläggande behörighet

En elev på ett yrkesprogram har rätt att välja bort delar av det som krävs för grundläggande behörighet. I gymnasieförordningen anges vilka kurser det handlar om för de olika yrkesprogrammen. Där anges att en elev på ett yrkesprogram får välja bort kurserna svenska 2 och 3, eller svenska som andraspråk 2 och 3, och engelska 6. Det anges vidare att en elev på barn- och fritidsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet dock inte får välja bort kurserna svenska 2 eller svenska som andraspråk 2 och att en elev på hotell- och turismprogrammet inte får välja bort kursen engelska 6.¹⁰ Skolverket föreslår att det i 2 § i föreskrifterna läggs till en upplysningsbestämmelse som anger vad som framgår av 4 kap. 23 § gymnasieförordningen om vilka kurser som får väljas bort i den gymnasiegemensamma delen för det aktuella programmet. Eftersom gymnasiegemensamma ämnen och kurser annars är obligatoriska att läsa för en elev på ett program anser Skolverket att en upplysning om de kurser som får väljas bort enligt gällande bestämmelser bör finnas i föreskriften. Skolverket kan inte utesluta att föreskriften annars skulle kunna läsas som att alla gymnasiegemensamma kurser är obligatoriska.

Kurser för grundläggande behörighet tas bort från det programgemensamma

För de program som har haft kursen svenska 2 eller svenska som andraspråk 2 eller engelska 6 i den programgemensamma delen föreslås att den kursen tas bort från de programgemensamma kurserna. Åtgärden följer av att dessa ämnen också tagits

---

⁸ 4 kap. 23 § gymnasieförordningen i den lydelse som träder i kraft den 1 januari 2023, se SFS 2022:1105.

⁹ Enligt den lydelse av bilaga 2 till skollagen som träder i kraft den 1 januari 2023, se SFS 2022:275.

¹⁰ 4 kap. 23 § gymnasieförordningen. Se även bilaga 2 till skollagen.

bort från de programgemensamma ämnena som anges i bilaga 1 till gymnasieförordningen.¹¹ Det är barn- och fritidsprogrammet, vård- och omsorgsprogrammet och hotell och turismprogrammet som i dag läser en extra kurs för grundläggande behörighet i den programgemensamma delen. Eftersom samma kurs för respektive program enligt de nya bestämmelserna inte får väljas bort i den gymnasiegemensamma delen innebär ändringen dock inte någon ändring i sak när det gäller det obligatoriska innehållet på programmen.¹²

Inga ändringar i programfördjupningen

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de kurser som får erbjudas som programfördjupning för de remitterade programmen. Bilaga 2 till föreskrifterna remitteras därför inte. Enligt regeringen ska huvudmän fortfarande kunna erbjuda kurser för grundläggande behörighet inom programfördjupningen.¹³ De kurser i svenska, svenska som andraspråk och engelska som redan i dag finns i programstrukturerna på vissa yrkesprogram ligger därför kvar i de kurser som får erbjudas som programfördjupning för programmet.

Redaktionella ändringar

Skolverket föreslår även vissa redaktionella ändringar. 1 § ändras så att bestämmelsen innehåller rätt författningshänvisningar till skollagen och gymnasieförordningen.¹⁴ För de program som inte har några inriktningar tas formuleringen ”och i dess inriktningar” bort från 2 §. För dansarutbildningen läggs formuleringen ”och i dess profiler” till, då profiler finns på utbildningen sedan 2015 men att det inte framgår av 2 §.

De bemyndiganden som Skolverkets beslutanderätt grundar sig på

Bestämmelser om utbildningens omfattning finns i bilaga 2 till skollagen (2010:800) och i bilaga 1 till gymnasieförordningen (2010:2039). Enligt 4 kap. 1 § gymnasieförordningen får Skolverket meddela föreskrifter om vilka ytterligare ämnen och kurser, utöver de som anges i skollagen och gymnasieförordningen, som ska ingå i respektive program och i de nationella inriktningarna.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Ändringarna i skollagen som innebär ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram träder i kraft den 1 januari 2023. De nya bestämmelserna ska

---

¹¹ Bilaga 1 till gymnasieförordningen i den lydelse som träder i kraft den 1 januari 2023, se SFS 2022:1105.

¹² En elev på barn- och fritidsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet får enligt de nya bestämmelserna i 4 kap. 23 § gymnasieförordningen inte välja bort kurserna svenska 2 eller svenska som andraspråk 2 och en elev på hotell- och turismprogrammet får enligt samma paragraf inte välja bort kursen engelska 6.

¹³ Prop. 2021/22:94, s. 27. Jmf 4 kap. 6 § gymnasieförordningen (2010:2039).

¹⁴ Skolverket avser att göra motsvarande redaktionella ändringar i de föreskrifter som reglerar programstrukturen för de högskoleförberedande programmen men dessa remitteras inte här.

tillämpas första gången på utbildning som påbörjas höstterminen 2023. Äldre bestämmelser i lagen ska fortfarande gälla för utbildning som påbörjats före höstterminen 2023. Motsvarande ikraftträdande- och övergångsbestämmelser gäller för de följdändringar som har gjorts på förordningsnivå. För att stämma överens med, och följa vad som gäller enligt skollagen och gymnasieförordningen föreslår Skolverket att de föreslagna ändringarna ska träda i kraft den 15 januari 2023 och tillämpas första gången på utbildning som påbörjas höstterminen 2023. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för utbildning som har påbörjats före höstterminen 2023.

Skolverket bistår huvudmän med informationsinsatser inför ett införande av grundläggande behörighet på yrkesprogram inom gymnasieskolan. Skolverket planerar att genomföra ytterligare informationsinsatser till huvudmännen om ändrade programstrukturer efter att Skolverkets generaldirektör tagit beslut.

Kostnader och andra konsekvenser

I propositionen redogörs bland annat för de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna och det anges att staten kommer att kompensera kommunerna för de ökade kostnader som förslaget innebär (prop. 2021/22:1 utg.omr. 25 avsnitt 2.8.1, bet. 2021/22:UbU1, rskr. 2021/22:120). Enligt propositionen ökar också de enskilda huvudmännens kostnader med anledning av att yrkesprogrammets omfattning ökar vilket därför kommer att kompenseras genom ökade bidrag från elevernas hemkommuner.¹⁵ Vidare anges konsekvenser för staten (Skolverket), företag och konsekvenser ur barn- och elevperspektiv, jämställdhetsperspektiv och funktionshinderperspektiv.

Skolverket bedömer att myndighetens förslag till ändringar i de föreskrifter som reglerar vilka kurser som får ingå i de nationella yrkesprogrammen samt dansarutbildningen inte medför några ytterligare kostnader eller andra konsekvenser utöver de som följer av riksdagens beslut och som redovisas i propositionen.

Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Förslagen bedöms inte ha relevans för de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen (EU).

Kontaktpersoner

Vid eventuella frågor, kontakta enheten för gymnasieskola:
Magnus Carlsson, undervisningsråd magnus.carlsson@skolverket.se eller
Anita Attestål, undervisningsråd anita.attest@skolverket.se.

---

¹⁵ Prop. 2021/22:94, s. 45 ff.

